

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO ROLNICZE I LEŚNE

WARSZAWA UL. WARECKA 11 a

- BAZENOW B.** — Toksykologia weterynaryjna. Przekł. z ros., 1954, s. 292, rys. 42. Opr. ppł. 27.—
Książka wyczerpująco omawia przyczyny zatruc zwierząt gospodarskich, a więc trucziny pochodzenia organicznego i nieorganicznego oraz przebieg, sposób leczenia i zapobieganie tym zatruciom. Poza tym podane są dokładne opisy botaniczne poszczególnych roślin trujących. Książka przeznaczona jest dla lekarzy weterynaryjnych.
- BIESCHLEBNOW A.** — Zwalczanie jałowoci bydła w hodowli wielkostadnej. Przekł. z ros., 1954, s. 176, rys. 31, tabl. 28. 11.30
W książce tej autor na podstawie własnych badań i danych zaczerpniętych z literatury z dziedziny biologii rozmnażania zwierząt, jak również na podstawie doświadczeń przodujących hodowców bydła poddał szczegółowej analizie przyczyny jałowoci krów. Rozwijając zagadnienie zaproponował wiele środków z dziedziny weterynarii i zootechniki zmierzających do zapobiegania jałowoci i usuwania jej. Praktyczną wartość tej książki podnosi podanie w niej opisu techniki rozpoznawania ciąży za pomocą badania przez prostnicę oraz wskazanie sposobów udzielania pierwszej pomocy przy porodach, karmieniu, opieki nad krowami cielnymi i noworodkami. Książka przeznaczona jest dla lekarzy weterynaryjnych i zootechników.
- GANNUSZKIN M.** — Podręcznik epizootologii. Przekł. z ros., 1955, s. 472, rys. 76, tabl. 3, barwn. 8. Opr. ppł. 23.80
Nowoczesny podręcznik chorób zakaźnych zwierząt gospodarskich przeznaczonych dla liceów weterynaryjnych. Książka składa się z 2-ech części: epizootologii ogólnej i szczegółowej. Przekład został zaopatrzony w liczne przypisy tłumacza odnośnie nowszych sposobów i metod leczenia i zwalczania niektórych chorób zakaźnych zwierząt gospodarskich.
- GROCHOWSKI J.** — Żywnienie zwierząt chorych. 1954, s. 160, tabl. 8. 13.—
Książka przeznaczona jest dla lekarzy weterynaryjnych i zootechników. Zostały w niej omówione składniki pożywienia, najważniejsze rodzaje diet, przyrządzanie pasz i żywienie zwierząt przy różnych chorobach. Książka obejmuje również żywienie osesków pozbawionych matek.
- GUBARIEWICZ J.** — Położnictwo weterynaryjne. Przekł. z ros., 1954, s. 460, rys. 174. Opr. ppł. 24.50
Podręcznik zastępczy dla techników weterynaryjnych.
- MAKASZOW A.** — Okulistyka weterynaryjna. Przekł. z ros., 1955, s. 220, rys. 65. Opr. ppł. 21.95
Książka omawia szczegółowo przyczyny, objawy, leczenie i zapobieganie chorobom oczu zwierząt; podaje najnowsze osiągnięcia w zakresie rozpoznawania schorzeń.
- Książka przeznaczona jest dla lekarzy weterynaryjnych i studentów Wydziałów Weterynaryjnych.
- SKOMOROCHOW A.** — Pryszczycza. Przekł. z ros., 1954, s. 188, rys. 27, tabl. barwn. 4. Opr. ppł. 19.—
Monografia ta podaje fachowe wiadomości oraz osiągnięcia nauki radzieckiej z dziedziny zapobiegania i zwalczania pryszczycy. Książka przeznaczona jest dla lekarzy wet., zootechników oraz studentów Wydziałów Weterynaryjnych.
- TRAUTMANN A., FIEBIGER J.** — Histologia i mikroskopowa anatomia porównawcza zwierząt domowych. Przekł. z niem., 1954, s. 518, rys. 463, tabl. 24. Opr. ppł. 50.—
Książka omawia szczegółowo porównawczą mikroskopową budowę organizmu — mikroskopową anatomię i fizjologię. Przeznaczona jest dla lekarzy wet. i studentów Wydziałów weterynaryjnych.
- ZULIŃSKI T.** — Diagnostyka sekcyjna chorób zwierząt gospodarskich. 1953. s. 422, rys. 123, tabl. 6. Opr. ppł. 40.—
Książka jest podręcznikiem anatomii patologicznej i szczegółowej opartej na diagnostyce sekcyjnej chorób zwierząt gospodarskich. Książka omawia ogólnie technikę sekcyjną; natomiast szczegółowo opisuje zmiany anatomo-patologiczne w zależności od umiejscowienia się procesu chorobowego oraz w zależności od rodzaju samego schorzenia, jak również podaje zestawioną w tabeli diagnostykę różniczkową najważniejszych chorób zaraźliwych. Przeznaczona jest jako podręcznik dla studentów oraz lekarzy weterynaryjnych — praktyków.
- MAREK K.** — Choroby drobiu. 1953, s. 192, rys. 49 10.—
Książka omawia występowanie, objawy kliniczne, zmiany anatomopatologiczne, rozpoznawanie, leczenie i zapobieganie chorobom drobiu. Przeznaczona jest dla lekarzy weterynarii, studentów oraz zootechników.
- KLIMOW A., AKAJEWSKI A.** — Anatomia zwierząt domowych. Przekł. z ros. T. I. 1953, s. 728, rys. 365. Opr. pl. 61 —
T. II. 1953, s. 598, rys. 289. Opr. pl. 53 —
Przekład radzieckiego podręcznika anatomii zwierząt domowych nagrodzonego Nagrodą Stalinowską. Książka szeroko uwzględnia zasady nowej biologii miczurinowskiej w ujmowaniu ontogenezy i filogenezy układów i narządów ciała zwierzęcego. Podręcznik ten zawiera szczegółowy, potraktowany porównawczo opis wszystkich układów i narządów ciała zwierzęcego. Przeznaczony jest dla studentów Wydziału Weterynaryjnego, Zootechnicznego oraz dla lekarzy wet.

Wydawnictwa PWRIL są do nabycia w rolniczych księgarniach „Domu Książki”.

MEDYCyna WETERYNARYJNA

DAWNIEJ:

PRZEGLĄD WETERYNARYJNY 1886 I WIADOMOŚCI WETERYNARYJNE 1919

CHOROBY ZAKAŻNE I INWAZYJNE

*Шан држеский, сердечный привет
дорогим коллегам, - ветеринарным
врачам Народной Польши. Пусть
прцветает ветеринарная наука
и практика на благо польского
народа!*
Академик В.Скрябин
Варшава
4 ноябрь 1954.

Zdjęcia przedstawiają akademika K. I. Skrzabina w czasie wygłaszania referatu na IV Zjeździe Polskiego Towarzystwa Parazytologicznego w Sopocie oraz życzenia przesłane dla polskiej nauki i praktyki weterynaryjnej.

AKADEMIK K. I. SKRJABIN

Perspektywy rozwoju radzieckiej helmintologii*)

Helmintologia jest najmłodszą dziedziną biologii, medycyny i weterynarii, ponieważ samodzielną dyscypliną stała się dopiero w 3 ostatnich dziesiątkach lat. Początki radzieckiej helmintologii były trudne, gdyż była ona obciążona błędnymi i wypaczonymi pojęciami. Zadaniem helmintologii jest nie tylko wszechstronne badanie bogatego świata pasożytów należących do czterech gromad t. j. przywr, tasiemców, nicieni, kolcogłów, ale także chorób przez nie wywoływanych u człowieka, zwierząt domowych i łownych oraz u roślin. W ten sposób helmintologia ze szczegółowego rozdziału zoologii stała się kompleksową, biologiczno-medyczno-weterynaryjnofitopatologiczną nauką, która z samego leczenia przeszła na stosowanie 3 podstawowych środków mianowicie leczenia, zapobiegania i dewastacji.

W wyniku tego skala środków przeciwoznacznych wydatnie zwiększyła się, ponieważ zaczęto interesować się nie tylko organizmem człowieka,

zwierzęcia czy rośliny, ale także środowiskiem zewnętrznym, które ma olbrzymie znaczenie w rozwoju i inwazji pasożytów. Tym samym helmintologia pogłębiła i rozszerzyła nauki biologiczne i stara się rozwiązać problem sanitarno-weterynaryjny w dużych gospodarstwach. W Związku Radzieckim helmintologia nie jest oderwaną nauką, a służy budownictwu socjalistycznemu. Na tym właśnie polega specyfika radzieckiej helmintologii i tym przede wszystkim różni się od helmintologii większości państw.

Prace helmintologiczne włączone są w plan rozwoju gospodarki narodowej. Corocznie prace ozdrowieńcze obejmują dużą ilość ludzi i wiele milionów zwierząt. Aby sprostać zadaniu rozbudowano sieć instytutów naukowo-badawczych podległych akademiom nauk. Przygotowuje się stale nowe kadry pracowników helmintologicznych. My — radzieccy helmintologowie — widzimy w helmintologii naukę, która po raz pierwszy w historii kultury człowieka realizuje wielkie zadanie: położenie kresu nieprzerwanemu rozwojowi pasożytniczych organizmów, oswobodzenie

*) Streszczenie referatu wygłoszonego na IV Zjeździe Polskiego Towarzystwa Parazytologicznego w Sopocie, odbytego w dniach 30 i 31.X oraz 1.XI.1954 roku.

ludzi, zwierząt i roślin od ciemężycieli, stworzenie człowieka zdrowego, a tym samym radosnego życia; stworzenie nowego typu zwierząt i roślin wolnych od pasożytów, a przez to wysokowydajnych.

Stale rozwijająca się helmintologia powinna zająć się rozwiązaniem następujących ważnych zagadnień:

1) badaniem robaków pasożytujących u człowieka i zwierząt użytkowych w świetle systematyki, ekologii, zoogeografii i epidemio-epizootologii,

2) badaniem prawidłowości osobniczego rozwoju robaków w organizmie żywiciela i w środowisku zewnętrznym jako podstawy zapobiegania chorobom inwazyjnym,

3) badaniem patogenetycznej i immunologicznej współzależności organizmu żywiciela i pasożyta,

4) badaniem fizjologii i biochemii pasożytów,

5) stworzeniem teoretycznych podstaw fitohelmintologii i opracowaniem biologicznych, chemicznych i fizykalnych metod walki z nicieniami roślin,

6) opracowaniem praktycznych sposobów dewastacji najbardziej chorobotwórczych pasożytów ludzi i zwierząt.

Pierwsze zagadnienie. Badanie helmintofauny ma ogromne znaczenie w walce z pasożytami i dlatego prowadzono je i pogłębiano od początku rozwoju rodzimej nauki. W tym celu zorganizowano 300 specjalnych ekspedycji helmintologicznych do różnych części ZSRR. W badaniach tych brały udział setki badaczy: biologów, lekarzy, lekarzy wet., rolników i leśników. W wyniku tego poznano i opisano pasożytnicze robaki żyjące na terenach Związku Radzieckiego, zarówno te, które już były znane, jak i dotąd nieopisane. Prace te stały się fundamentem nowej nauki — helmintogeografii. Dzięki helmintogeografom stwierdzono swoisty charakter robaków każdego gatunku zwierząt i swoistość helmintofauny w różnych klimatyczno-geograficznych strefach. Pracom tym zawdzięczamy możliwość wyznaczenia drogi rozwoju rodowego między poszczególnymi grupami robaków, odkrycie setek nowych, dokładniejsze poznanie anatomii, biologii i systematyki. Prace te pozwoliły stwierdzić że robaki żyją strefowo w różnych narządach. Analiza zebranego masowego materiału pozwoliła wytyczyć linie oddzielające poszczególne ekologiczne różne obszary: tundrę, tajgę, step, pustynię itp.

Badania helmintofauny mają jeszcze większe praktyczne znaczenie. Pozwoliły one służbie lekarskiej i weterynaryjnej rozplanować metody walki z robaczycami na różnych terenach. Badania te ustaliły obszary na jakich pasożytują robaki. Pozwala to wyjaśnić rolę i znaczenie dzikich zwierząt w rozprzestrzenianiu się inwazji i zagadnienie biologicznego krążenia pasożytów w przyrodzie. W chwili obecnej mamy ogólne

pojęcie o charakterystycznych właściwościach poszczególnych gromad pasożytniczych robaków. Znane nam są swoiste inwazje u ludzi, u każdego gatunku zwierząt domowych i łownych, u ptaków i ryb w naszym kraju. Ale nie tylko rejestrujemy fakt występowania inwazji w jakiejś strefie geograficznej, lecz także stwierdzamy przyczyny występowania tych inwazji, ponieważ wyjaśnia nam to podłoże epidemii i epizootii. Znany nam już jest charakter robaków pasożytniczych u człowieka i zwierząt w poszczególnych strefach Związku Radzieckiego; znane nam są w ogólnych zarysach specyficzne właściwości pasożytów ryb w poszczególnych basenach, jeziorach i morzach.

Badania helmintofauny człowieka i zwierząt w Związku Radzieckim cechują: 1) planowość, 2) duża ilość badań (około 300 specjalnych ekspedycji), 3) celowość i powiązanie badań z zagadnieniem ochrony zdrowia i rozwojem hodowli zwierząt, 4) jednolitość metod badań, 5) tworzenie stacji w miejscach wypraw ekspedycji naukowo-badawczych oraz 6) szkolenie kadr naukowców i praktyków.

Wyteżona praca w dziedzinie poznania fauny pasożytniczej pozwoliła Związkowi Radzieckiemu zająć przodujące miejsce w międzynarodowej parazytologii i wydzwignęła helmintologię do rzędu samodzielnych nauk.

Aby helmintologia czyniła dalsze postępy należy: 1) stworzyć w każdej Akademii Nauk we wszystkich republikach, w każdej filii Akademii Nauk Związku Radzieckiego laboratoria helmintologiczne, 2) przyspieszyć wyszkolenie nowych kadr helmintologów, zwłaszcza biologów, przygotować ich do robienia prac kandydackich i doktorskich oraz 3) organizować na szerszą skalę ekspedycje helmintologiczne.

Drugie zagadnienie. Od 1926 roku z wyteżeniem pracuje się nad poznaniem cyklu rozwojowego wielu robaków. Radzieccy badacze poznali cykl rozwojowy wielu gatunków przywr, tasiemców, nicieni i kolcogłówów pasożytujących u człowieka, owiec, kóz, świń i koni. Zebrany ogromny materiał o cyklach rozwojowych robaków pozwolił poznać podstawowe prawidłowości ich osobniczego rozwoju, ustanowić różne typy rozwoju i stworzyć metody pozwalające określić kierunki rozwoju tych robaków, których cykl rozwojowy dotychczas jest poznany.

Rozwój osobniczy robaków jest ściśle związany z warunkami, w których one żyją. Organizm gospodarza, czynniki środowiskowe i warunki bytowania w określony sposób oddziałują na pasożyta, na jego cykl rozwojowy, na szybkość, kierunek i formę jego osobniczego rozwoju. Stale i ustawicznie stwierdza się, że w różnych stadiach rozwojowych pasożyta zmieniają się pod wpływem otoczenia jego właściwości fizjologiczne. Nagromadzenie materiału odnośnie osobniczego rozwoju robaków pozwoli nam lepiej wyjaśnić ich filogenezę, a tym samym ułatwi

ich sklasyfikowanie. Poznanie rozwoju osobniczego pozwala znaleźć drogi powstawania pasożytnictwa, daje możliwość wpływania na cykl rozwojowy chorobotwórczych grup robaków, przerywania ich inwazji i likwidowania choroby. Znajomość cykli rozwojowych pozwala przeprowadzić w pełni dewastację pasożytów. Widać to na przykładzie prac prof. Pietrowa, który uwolnił wiele gospodarstw z dwóch najbardziej patogennych robaczyc mianowicie skriabinoglyozy i filaroidozy.

Dalsze zadania w tej dziedzinie dotyczą:

1) poznania cykli rozwojowych najbardziej chorobotwórczych robaków w różnych klimatyczno-geograficznych strefach ZSRR, 2) badania problemu gospodarstw-rezerwarów pasożytów i rozprzestrzeniania się pasożytów wśród zwierząt, 3) dalszego dokładnego badania rozwoju stadiów larwalnych w celu, lepszej i właściwej klasyfikacji robaków, lepszego poznania rozwoju rodowego robaków, 4) badanie prawidłowości rozwoju osobniczego robaków w różnych ekologicznych warunkach i geograficznych rejonach ZSRR.

Trzecie zagadnienie. Stwierdzono, że robaki przynoszą ogromną szkodę ludziom, a zwłaszcza dzieciom. Wywołują one zaburzenia żołądkowo-jelitowe, nerwowe i inne oraz obniżają odporność; u dzieci powodują niedorozwój fizyczny i umysłowy. Są one przyczyną obniżenia produktywności i padania zwierząt, a zwłaszcza młodzieży.

Szczególnie zwrócono uwagę na patogenezę, objawy, leczenie, rozprzestrzenianie i zapobieganie chorobom inwazyjnym. Wyjaśniono podstawowe postacie wzajemnego oddziaływania żywiciela i pasożyta. W ostatnich 15 latach helminologia radziecka zajmowała się szczególnie zagadnieniem inwazji, swoistej odporności i osobniczej wrażliwości żywicieli oraz czynnikami powodującymi powstanie odporności (wzrost żywiciela, płęć, odżywienie, utrzymanie, przebyte choroby itp.).

Przeprowadzono szereg badań dla przygotowania metod rozpoznawczych (alergicznymi i serologicznymi). Wzajemne, patogenetyczne i immunologiczne oddziaływanie na siebie żywiciela i pasożyta rozpatrują radzieccy badacze w oparciu o postępową biologię t. j. pawłowizm i miczurinizm.

Proces inwazyjny rozwijający się w organizmie żywiciela powinien być rozpatrywany jako proces rozwojowy powstający przy równoczesnym wzajemnym oddziaływaniu pasożyta i żywiciela. Należy przy tym brać pod uwagę środowisko, w którym się ten proces rozwija.

Znaczenie ośrodkowego układu nerwowego w rozwoju chorób inwazyjnych jest słabo poznane. Wiele faktów jednak świadczy o tym, że przyczyną powstawania zmian chorobowych w organizmie żywiciela są czynniki mechaniczne i toksyczne.

Odporność przy robaczycach rozpatrywana jest jako proces ogólnofizjologiczny, jako odczyn całego organizmu kierowany i koordynowany przez ośrodkowy układ nerwowy, a nie jako oddzielne ochronne odczyny (fagocytozy, powstawania przeciwciał). Odporność przy robaczycach nie jest trwała. Natężenie jej zależy od fizjologicznych właściwości żywiciela, jego płci, wieku, przebytych chorób i szeregu innych przyczyn. Na podstawie poznanych czynników biorących udział w powstawaniu naturalnej i pochorobowej odporności można stworzyć warunki zwiększające odporność organizmu na inwazję robaków.

Badając wzajemne oddziaływanie pasożyta i żywiciela trzeba iść w następujących kierunkach: 1) badanie procesu inwazji w oparciu o naukę Pawłowa i Miczurina o jedności organizmu i otaczającego środowiska, 2) poznanie roli ośrodkowego układu nerwowego w patogeniezie i klinice robaczyc, 3) badanie czynników wpływających na przebieg inwazji i sposoby oddziaływania pasożyta na żywiciela w celu zwiększenia jego odporności, 4) stworzenie alergicznych i serologicznych metod rozpoznawania robaczyc, 5) stworzenie metod uodporniania przeciw robaczycom oraz 6) badanie właściwości antygenowych robaków

Czwarte zagadnienie. Fizjologia i biochemia są dziedzinami najslabiej poznanyymi w helminologii, a jednocześnie niezbędnymi. Patogenna i immunologiczna współzależność pasożyta i żywiciela oraz wpływ środków leczniczych na zaatakowany organizm nie może być omawiany bez poznania biochemicznych i fizjologicznych właściwości pasożyta. Toteż w dziedzinie przemiany materii u pasożytów powinny być prowadzone następujące badania: 1) badanie przemiany materii w różnych stadiach rozwojowych robaków, zarówno w organizmie żywiciela, jak i w środowisku zewnętrznym, 2) badanie przemiany materii u robaków w zależności od lokalizacji pasożyta, 3) badanie dróg oddziaływania na przemianę materii metodami chemicznymi i fizykalnymi, 4) przygotowanie kadr do tych badań.

Piąte zagadnienie. Fitohelminologia nie jest dotychczas postawiona w Związku Radzieckim na właściwym poziomie, gdyż nie przeprowadzono dotąd w tym kierunku dostatecznych badań. I dlatego fitohelminologia nie uformowała się dotąd jako samodzielna gałąź nauki. Systematyka pasożytów roślinnych nie jest związana z ich filogenezą; słabo poznane jest zagadnienie ich ekologii, morfologii i fizjologii. Biologia i rozwój osobniczy robaków-pasożytów roślinnych poznane są tylko w bardzo ogólnych zarysach. Fizjologiczne i chorobotwórcze oddziaływanie ich na rośliny nie jest jeszcze dostatecznie zbadane. Brak jest także metod zwalczania tych robaków. Taki stan rzeczy musi ulec szybkiej zmianie, przy czym badania w tej dziedzinie

nie muszą być prowadzone w oparciu o miczurinowską biologię. Walka z pasożytami roślin konieczna jest ze względu na ich niszczyielskie działanie przynoszące wielkie straty gospodarce narodowej. Na przykład niczenie buraczane niszczy buraki cukrowe i obniżają w nich procentową zawartość cukru. Robaki niszczy również ziemniaki, cebulę, ogórki, pomidory, czosnek, tytoń itp. Niedostateczne badania w tej dziedzinie spowodowane są przede wszystkim brakiem wyszkolonych kadr. W Związku Radzieckim jest nie więcej niż 10 wyszkolonych fitohelminologów. Ponadto fitohelminologia nie została wyodrębniona jako osobna dyscyplina nauki. Niemniej wszystkie dane wskazują na to, że rozwinię się ona w Związku Radzieckim w bardzo szybkim czasie. Przemawia za tym: 1) wytypowanie sowchozów i kołchozów, w których będzie przeprowadzana akcja likwidacji robaczyc, 2) rozwój dużych gospodarstw cieplarnianych, 3) możliwość zastosowania socjalistycznych metod zwalczania robaków — pasożytów roślinnych, 4) zaplanowanie prac naukowo-badawczych oraz 5) wzrost poziomu agrotechniki.

Aby właściwie rozwinąć fitohelminologię, prace w tej dziedzinie powinny pójść w kierunku: 1) poznania cykli rozwojowych fitopasożytów, 2) badania przemiany materii u robaków i chemizmu ich oddziaływania na tkanki roślinne we wszystkich stadiach cyklu rozwojowego, 3) opracowania metod leczenia szlachetnych roślin, zwłaszcza wieloletnich oraz 4) opracowania biologicznych, fizykalnych i chemicznych metod walki z robakami — pasożytami roślin na podstawie poznania ich ekologii i biologii.

Sz ó s t e z a g a d n i e n i e. Obecnie helminologia wstąpiła w nową fazę rozwojową — w fazę dewastacji pasożytów. Znaczy to, że w stosunku do niektórych robaczyc człowieka i zwierząt użytkowych opracowano takie metody walki, które pozwalają całkowicie zniszczyć te robaki w poszczególnych rejonach geograficznych lub gospodarczych. Dewastacja to nie leczenie zwierząt, lecz całkowite wyniszczenie pasożytów. Dewastacja to nie ozdrowienie poszczególnych gospodarstw, lecz planowe, kolejne niszczenie pasożytów w gospodarstwach, rejonach i obwodach, a w końcu w całym kraju. Przy dewastacji powinni być zatrudnieni nie tylko helminolodzy, ale także specjaliści z różnych innych dziedzin, jak lekarze i lekarze weterynaryjni, zootechnicy, agrotechnicy, ekonomiści i prawnicy.

Radziecka helminologia daleka jest od utopijnych teorii o możliwości szybkiego zlikwidowania wszystkich rodzajów robaków pasożytujących u ludzi i zwierząt. Jednakże przeprowadzenie dewastacji jest możliwe i konieczne. W chwili

li obecnej możliwe jest przystąpienie do likwidacji niektórych robaków — wspólnych pasożytów człowieka, bydła i świń, gdyż znane są już wszystkie czynniki niezbędne do ich zniszczenia. Wykonane prace wskazują, że przeprowadzenie dewastacji jest możliwe i realne. Na przykład prof. Pietrow zniszczył pasożyty kun i soboli na wielu fermach hodowli zwierząt futerkowych przez odrobaczenie całego pogłowia i zastosowanie niezbędnych środków sanitarnych.

Rozpatrując czynniki, które warunkują uzyskanie pomyślnych wyników przy dewastacji, uważam, że w chwili obecnej można już przystąpić w ZSRR do przygotowanej pracy nad dewastacją następujących robaczyc: 1) echinokozy zwierząt i ludzi, 2) cenurozy owiec oraz 3) ankylostomatozy.

Trzeba też równocześnie systematycznie z roku na rok wprowadzać prace przygotowawcze do zwalczania innych robaczyc oraz rozszerzać zakres działania na inne rodzaje robaków i dalsze terytoria.

Zrealizować zamiary — zniszczyć wyżej wymienione pasożyty, to znaczy: 1) chronić zdrowie ludzi i zabezpieczać ich przed schorzeniami, 2) zlikwidować jedną z przyczyn powodujących niedorozwój fizyczny i intelektualny wielu dzieci, 3) zabezpieczyć przed zniszczeniem ogromne ilości produktów mięsnych, 4) zlikwidować jedną z przyczyn podania zwierząt i zwiększyć ich wydajność oraz 5) zlikwidować jedną z przyczyn zmniejszających odporność organizmów.

P o d s u m o w a n i e. Jeżeli w chwili obecnej ludzkość godzi się na istniejące zarobaczenie, to tylko dlatego, że helminologia jest jeszcze młodą, niedostatecznie zrozumianą nauką. Nie można zapominać, że nauka ta istnieje dopiero 37 lat i jest ściśle związana z budownictwem socjalistycznym. Helminologia radziecka przeszła różne kolejne fazy: od leczenia zarobaczonych ludzi i zwierząt przez ozdrowienie środowiska zewnętrznego do całkowitego niszczenia pasożytów.

Idea leczenia zarobaczonych ludzi i zwierząt zrodziła się już bardzo dawno — jeszcze przed Wielką Socjalistyczną Rewolucją Październikową. Natomiast dehelmintyzacja (ozdrowienie środowiska zewnętrznego) powstała w wyniku socjalistycznych przemian przy aktywnej pomocy władzy radzieckiej. W chwili obecnej radziecka helminologia przeszła w swoje najwyższe stadium — zajmuje się dewastacją pasożytów. Na tę trudną, ciernistą, ale też pasjonującą i szlachetną drogę powinny wejść wszystkie kraje, dla których ważna jest ochrona zdrowia ludzi, dla których nie obojętny jest stopień kultury i warunki ekonomiczne społeczeństwa.